

Čj.: 39502-2024-UVCR

Zápis z jednání Pracovní skupiny pro řešení situace německých (a dalších) hrobů v České republice ze dne 21. května 2024

Jednání se uskutečnilo dne 21. května 2024 (10:00 – 13:00 hod.) na Úřadě vlády ČR – Rytířská 539/31, 110 00 Praha 1, Zasedací místnost č. 201

Přítomní členové:

Martin Herbert Dzingel (předseda, německá menšina), Roman Bláha (badatel), Petr Brandel (MZV), Stanislav Děd (badatel), Milan Mičo (MMR), Michael Pelíšek (FŽO), Pavel Vaculík (Karlovarský kraj);

Hosté:

Lazar Djorem (srbská menšina), Robert Řehák (MZV), Vladimír Sánka (Muslimská obec v Praze), Petr Štěpánek (Centrum pro regionální rozvoj), Uyen Huu Pham (vietnamská menšina), Mikuláš Vymětal (Českobratrská církev evangelická);

Nepřítomni:

Jaromír Dvořák (SMOČR), Tomáš Kotrlý (MMR), Ondřej Kolář (Slezské zemské muzeum); Eugenie Číhalová (ruská menšina), Alexej Kelin (ruská menšina), Olga Mandová (ukrajinská menšina).

Úřad vlády ČR:

Kateřina Jacques Bursíková, Anna Hvězdová.

Schválený program zasedání:

1. Zahájení a přivítání členů

2. Mezináboženský hřbitov

3. Informace ze schůzky ohledně financování německých hrobů

4. Hrobka Srbů v Jindřichovicích

5. Naplánování dalšího výjezdního zasedání

6. Různé

7. Závěr

1. Zahájení a přivítání členů

Předseda Pracovní skupiny pro řešení situace německých (a dalších) hrobů v České republice (dále jen „PS“) Martin Herbert Dzingel přivítal všechny přítomné.

2. Mezináboženský hřbitov

R. Řehák, zvláštní zmocněnec pro záležitosti holocaustu, mezináboženský dialog a svobodu vyznání MZV, zahájil bod. Konstatoval, že současná situace náboženských hřbitovů v České republice čelí několika výzvám. Uvedl, že některé náboženské skupiny buď nemají své vlastní hřbitovy, nebo o ně přicházejí, jako například muslimská komunita. Jakékoli nové místo, které by se mohlo zdát vhodné pro pohřbívání, naráží na problémy na místní úrovni.

Cílem je vytvoření mezináboženského hřbitova, který by mohl vzniknout na opuštěném a nevyužívaném hřbitově, jenž v současné době patří státu nebo samosprávě. R. Řehák navrhl, aby tento hřbitov měl oddělení pro různé náboženské skupiny, včetně židů, křesťanů, muslimů a buddhistů. Dále uvedl, že rozsah hřbitova by měl být přibližně 1500-2000 m². Správa hřbitova by byla složena z lidí, kteří by do něj přispívali na provoz. Na závěr svého vystoupení vyzval přítomné, aby přispěli do diskuze s návrhy, jak by se tato situace dala řešit.

Slova se poté ujal M. Vymětal, který zdůraznil, že péče o zemřelé je jedním ze základních skutků milosrdenství a že by měl být k dispozici hřbitov pro každého, kdo chce být pohřben podle své tradice. Uvedl příklady moderních hřbitovů, například v Záběhlicích, kde již konal několik pohřbů. Pokud je možné mít takovéto hřbitovy, měl by být možný i hřbitov, kde budou stanovena pravidla pro uložení hrobů a další podmínky vyhovující pohřbívání dle náboženských tradic. M. Vymětal srovnal situaci s hřbitovy v Německu a Rakousku, kde jsou muslimská oddělení a která by mohla být České republice inspirací. Na závěr zmínil, že Českobratrská církev evangelická předává většinu svých hřbitovů obcím, protože je sama nevyužívá. Tyto hřbitovy by však nebyly dostatečně velké na mezináboženský hřbitov a nebyly by dopravně dostupné. Doporučil hledat vhodná místa v Praze nebo jejím nejbližším okolí.

Následná debata se zaměřila na finanční stránku věci. P. Štěpánek uvedl, že v případě financování z dotačního titulu MMR jsou dvě možnosti:

1. Zařadit nový hřbitov jako uznatelný náklad do již existujících dotačních titulů.
2. Spolupracovat s Českou biskupskou konferencí, která je v daném tématu aktivní a nedávno za něj lobovala. Konference by mohla pomoci získat určitý typ dotace.

Zásadní je, že z pohledu dotace je nutné, aby hřbitov provozovala církev nebo obec, které vystupují jako příjemci dotace.

M. Mičo přispěl do debaty legislativními aspekty věci. Uvedl, že z pohledu zákona se pohřebiště dělí na veřejná a neveřejná. Otázka zní, jak tento hřbitov pojmout a kam ho zařadit, jelikož obě kategorie mají další legislativní aspekty. Pokud jde o neveřejné pohřebiště, musí být ve vlastnictví konkrétní církve, která ho spravuje.

M. Mičo doporučil obrátit se na MK, na odbor církví.

K. J. Bursíková reagovala návrhem zařadit tento bod na jednání Výboru pro národnostní menšiny na Magistrátu hl. města Prahy. Úkolem by bylo vybrat vhodné místo pro hřbitov. Také R. Řehák by za ideální místo považoval Prahu. R. Bláha připomněl, že v Příbrami je opuštěný prostor, starý hřbitov, který se nepoužívá a který by se k tomuto účelu mohl využít. Není dle něj třeba upínat se na Prahu.

PS se dotkla i problematiky předsudků, se kterými se pravidelně setkáváme především u muslimských hřbitovů. R. Řehák zmínil, že právě předsudky jsou problémem, se kterým by měl stát bojovat. Připomněl, že mezináboženské hřbitovy učí toleranci jak společnost, tak ty, kteří se zde chtějí nechat pohřbit.

S. Děd se kriticky vyjádřil k projednávanému bodu mezináboženského hřbitova. Domnívá se, že by se PS tomuto tématu neměla věnovat z důvodů:

„a) neexistence právní překážky, která by bránila využívání veřejných hřbitovů muslimy či budhisty, není znám žádný případ diskriminace těchto náboženských skupin znemožněním pohřbu z důvodu náboženského vyznání, které není podle zákona rozhodovacím kritériem provozovatelů pohřebišť,

b) pronájem části pozemku ke zřízení náboženského oddělení či mezináboženského hřbitova je věcí dohody žadatelů s provozovatelem pohřebišť, ingerence vlády či jejího orgánu v případě nedohody by byla zásahem do výhradní kompetence obce a jejích obchodně právních vztahů,

c) pracovní skupina pro funerálie byla zřízena k řešení situace německých hrobů a svoji činnost má přednostně koncentrovat na implementaci projektu MZV. “

Navrhovatelům doporučil samostatné jednání jménem jimi zastupovaných subjektů s obcemi v rámci platné právní úpravy.

Závěr: K. J. Bursíková informovala o organizační stránce věci a zmínila, že bod bude zařazen také na Radu vlády pro záležitosti národnostních menšin (dále jen „Rada“). Předseda PS bod uzavřel s poděkováním za všechny podněty a připomínky. Uvedl, že PS se bude tématu věnovat na dalším jednání.

3. Informace ze schůzky ohledně financování německých hrobů

Předseda PS shrnul informace o schůzce, která se konala dne 20. března 2024 za účasti Kláry Šimáčkové Laurenčíkové, a zástupců Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) a Ministerstva kultury (MK). Účastníci se shodli, že MMR převezme gesci nad řešením této problematiky. Dále se účastníci dohodli na dalším termínu setkání, které se uskuteční v červnu. Předseda PS dále informoval, že během schůze byl kladen důraz na včasné zřízení dotačního titulu. Navrhované financování by mělo být zajištěno z Evropských strukturálních a investičních fondů pro období 2028-2035. P. Lukáš Černohorský, náměstek MMR, na schůzi vyjádřil názor, že by již v červnu mohlo být jasné, zda bude možné toto financování využít a ubezpečil přítomné v podpoře MMR tomto záměru.

P. Štěpánek navázal na sdělenou informaci a uvedl, že finanční prostředky jsou k dispozici, avšak aktuálně se připravuje rozpočet národních dotačních titulů na následující rok, kde ještě není jasné, jaká bude jeho finální částka, může to být 2,5 miliardy Kč, ale teoreticky to může být i 0 Kč, podle ekonomické situace. Dobrou zprávou je, že financování německých hrobů by mělo být zahrnuto, jako uznatelný náklad, tedy měla by na to být alokována nějaká suma. Předseda závěrem poděkoval za podporu ze strany MMR. Na závěr oznámil o výsledcích červnové schůzky bude PS informována.

P. Brandel (MZV) doplnil informaci, že za MZV bude mít v gesci tuto záležitost náměstek Eduard Hulicius, který se aktuálně seznamuje s příslušnými materiály. Kontakt na pana Hulicia bude zaslán předsedovi i místopředsedovi PS, kteří budou o nadcházející schůzi informovat.

4. Hrobka Srbů v Jindřichovicích

Slova se ujal L. Djorem, zástupce srbské menšiny. Seznámil pracovní skupinu se základními informacemi o mauzoleu v Jindřichovicích. Bylo zde pohřbeno přes 7 100 Srbů, dále Rusové a na nedalekém vojenském hřbitově i Italové, převážně oběti 1. sv. války. Uvedl, že mauzoleum je v současné době zastaralé, chátrá a do objektu proniká voda. Mauzoleum nutně potřebuje rekonstrukci. Problém spočívá v právních otázkách spojených s vlastnictvím, jelikož krypta je oficiálně vlastněna neexistující Jugoslávskou republikou (tehdejší Srbsko a Černá Hora), a z tohoto důvodu Srbská republika nemůže zahájit potřebnou rekonstrukci. Za zásadní problém označil komunikaci s Černou Horou, která situaci výrazně komplikuje. Je třeba, aby Černá Hora dodala prohlášení, že se zříká tohoto území.

M. Dzingel navrhl, zda by bylo možné, aby ministr zahraničí Jan Lipavský na diplomatické úrovni apeloval na zástupce Černé Hory, aby se k věci vyjádřili a umožnili zahájení rekonstrukce. Následně proběhla diskuze k možnostem řešení tohoto problému. P. Brandel doporučil možný diplomatický apel na zástupce Černé Hory ze strany ministra zahraničí Jana Lipavského nejprve konzultovat s Odborem jihovýchodní Evropy, eventuálně Odborem mezinárodněprávním na MZV. P. Vaculík navrhl možnost zaslat mimo to i dopis hejtmana velvyslanci Černé Hory. M. Mičo navrhl, aby bylo osloveno i Ministerstvo obrany, které má na starost válečné hroby v České republice, které by mohlo oslovit Černou Horu. S tímto návrhem se ztotožnili zbylí členové a skupina závěrem diskuse shledala, že primárně by ve věci možné intervence ve vztahu k Černé Hoře mělo být osloveno Ministerstvo obrany, do jehož gesce spadá zmíněná problematika válečných hrobů.

5. Naplánování dalšího výjezdního zasedání

Předseda informoval o plánovaném výjezdním zasedání, které se tentokrát uskuteční na Severní Moravě a v Jesenicku. Předpokládané datum konání je stanoveno na 24. až 25. července. Itinerář zasedání připraví pan Bláha ve spolupráci se sekretariátem. Konkrétnější informace budou členům skupiny zaslány.

6. Různé

S. Děd otevřel otázku komunikace v rámci PS o řešení případu zničení hřbitova v Heřmánkovicích a zároveň spolupráce s německou stranou, kterou považuje za nedostatečnou, na což PS navázala krátkou výměnou názorů. M. Mičo dále informoval o likvidaci části německého hřbitova v Heřmánkovicích a uvedl, že detailněji bude o věci skupinu informovat na příštím setkání.

7. Závěr

Předseda poděkoval všem zúčastněným a přislíbil zaslání vypracovaného zápisu z jednání.